

Bogdana Borota

Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta

POGLED NA DIDAKTIČNE ZBIRKE ZA GLASBENO VZGOJO BREDE OBLAK Z DIAHRONE PERSPEKTIVE

Izvirni znanstveni članek / Original Research Paper

Izvleček

Didaktične zbirke za glasbeno vzgojo Brede Oblak so prvo didaktično gradivo, oblikovano za celotno osnovnošolsko izobraževanje. So pomemben element sodobnega, inovativnega, fleksibilnega in interaktivnega učnega okolja za glasbo. V prispevku jih analiziramo skozi diahrono perspektivo, tako da predstavimo logiko snovanja didaktičnih zbirk v povezavi z nekaterimi dejavniki prenove osnovnošolskega izobraževanja in razvoja sodobnih pristopov učenja in poučevanja glasbe. Celotno obdobje snovanja didaktičnih zbirk razdelimo v dve kontinuiteti, ki časovno in vsebinsko sovpadata s prenovo učnih načrtov za 8- in 9-letno osnovno šolo. Primerjava med njima kaže na premik od učno-snovnega k procesno-razvojnemu modelu poučevanja. Iz analize gradiv in rezultatov preteklih znanstvenih obravnav didaktičnih zbirk ugotavljamo pomemben znanstveni doprinos znanstvenega in strokovnega dela Brede Oblak k razvoju didaktike glasbe in glasbene pedagogike na Slovenskem.

Ključne besede: didaktika glasbe, didaktične zbirke za glasbeno vzgojo, Breda Oblak.

Abstract

A View of Didactic Sets by Breda Oblak from a Diachronic Perspective

Didactic sets for music education by Breda Oblak are the first didactic material designed for the whole span of compulsory basic education. They are an important element of modern, innovative, flexible, and interactive environment for music. In the present paper they are analysed from a diachronic perspective so that the logic of designing the didactic sets is presented in relation to some factors of the renewal of basic education and of the development of modern approaches to learning and teaching music. The whole period of designing the didactic sets is divided into two continuities that both in terms of time and content coincide with the renewal of syllabi for 8- and 9-year basic school. Comparison between them indicates a shift from the model of planning and teaching based on learning matter to one focused on the development process. Based on the analysis of materials and of results of previous scientific discussions of the didactic sets we determine an important scientific contribution of Breda Oblak's professional work to the development of didactics of music and of musical pedagogy in Slovenian space.

Keywords: didactics of music, didactic sets for musical education, Breda Oblak.

Uvod

Strokovna javnost ponosno zre v čas nastajanja didaktičnih zbirk za glasbeno vzgojo v osnovni šoli avtorice Brede Oblak. Leta 1983 je izšla prva didaktična zbirka *Moja prva glasbena slikanica* za 1. razred osemletke. Povezujemo jo z začetkom razvoja sodobno zasnovane didaktike glasbe na Slovenskem ter snovanjem prve didaktične zbirke za učenje in poučevanje za celotno osnovnošolsko izobraževanje nasploh. Lep življenjski jubilej cenjene in spoštovane zaslužne profesorice doktorice Brede Oblak je priložnost za oživitev pogleda na te dosežke z zgodovinske perspektive. Naloga ni enostavna niti lahka kljub hvaležnosti za pridobljena znanja in mnogo spominov, ki jih gojimo kot študenti Oddelka za glasbeno pedagogiko Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani. Živo se spominjamo, s kakšnim žarom je Breda Oblak poučevala na akademiji, ko je na primerih pesemskih gradiv iz zbirke *Kje pesem prebiva* razlagala nove pristope k učenju in poučevanju glasbe, osredinjene na glasbo in učenca. Doživeli in spoznali smo pomen strukturiranja učne ure, v kateri vlogo posameznih delov učnega procesa, od motivacije, usvajanja novega znanja, do ponavljanja in utrjevanja, prevzamejo raznovrstne glasbene dejavnosti. Pod njenim mentorstvom smo snovali doživete in glasbeno bogate učne ure, ki smo jih v praksi preizkušali v osnovnih in glasbenih šolah. Za vselej je bila usvojena paradigma, da so pri učenju in poučevanju glasbe v ospredju ustvarjalni učitelj, doživeto izvedena glasba ter radovedni in za glasbo motivirani učenci.

Prispevek temelji na gradivih iz osebnega arhiva Brede Oblak, pa tudi intervjujih z njo. Vire dopolnjujejo zapisi iz revialnega tiska in didaktičnih zbirk. Z argumentacijo, ki jo izpeljujemo iz že objavljenih raziskav, potrjujemo tezo o pomembnem znanstvenem doprinosu didaktičnih zbirk za glasbeno vzgojo Brede Oblak k razvoju glasbene pedagogike, še posebej didaktike glasbe. Na začetku opišemo okoliščine nastajanja strokovnih podlag za snovanje didaktičnih zbirk, še posebej v povezavi s projektom eksperimentalnega pouka. Opredelimo povezave med učnimi načrti za glasbeno vzgojo in vsebinsko zasnovano didaktičnih zbirk. Pri tem pa nas zanimajo tudi nekateri dejavniki založniške politike v povezavi z izdajanjem didaktičnih zbirk.

Okoliščine snovanja didaktičnih zbirk za glasbeno vzgojo

Povod za nastanek didaktičnih zbirk za glasbeno vzgojo v osnovni šoli Brede Oblak je bila prenova pouka v osnovni šoli v 90. letih prejšnjega stoletja. Vzroke pa lahko razbiramo že od konca 60. let prejšnjega stoletja naprej. Takrat so med učitelji naraščale zahteve po doslednosti, sistematičnosti in življenjskosti glasbenega pouka. Na zahteve se je odzvalo Društvo glasbenih pedagogov Slovenije. Sledila so izobraževanja po Sloveniji in širše. V prispevku »Za napredek glasbene vzgoje« (Grlica, 1960, str. 12) preberemo: »V želji, da bi se dvignila kakovost glasbene vzgoje in da bi dobila času primernejšo vsebino in obliko, se vse pogosteje vrste seminarji, tečaji in predavanja, kjer se osnovnošolski, pa tudi strokovni glasbeni učitelji seznanjajo z osnovnimi metodičnimi načeli glasbenega pouka,

posebej pa še z nekaterimi novimi prijemi in oblikami glasbenovzgojnega dela.«¹ Pri organiziranju in izvajanju seminarjev so bili posebej aktivni: okrajna inšpektorata pri Svetu za šolstvo, prosveto in kulturo v Mariboru in Kopru ter glasbene šole v Ljubljani. Pohvalno je, da so se tečajji organizirali za učitelje v osnovnih in glasbenih šolah in tudi za vzgojitelje v vrtcih.

V tem obdobju so se seminarji za glasbeno vzgojo začeli izvajati tudi na zvezni ravni. Prvi je bil leta 1959 v Dubrovniku. Na drugem, izvedenem leto kasneje v Zadru, se je že obravnavala tema o novih didaktično-metodičnih postopkih pri glasbenem pouku.² O metodah poučevanja glasbe so predavali glasbeni pedagogi iz tujine in nekdanjih jugoslovanskih republik. Neznani avtor poročilo s tega seminarja zaključil z besedami: »Istočasno pa smo lahko spoznali, da utegnemo odigrati Slovenci kaj klavirno vlogo na glasbenovzgojnem področju, če se ne bomo začeli resneje in kritičneje seznanjati z bistvom sodobnih glasbeno metodičnih prijemov.«³ Nezadovoljstvo s stanjem glasbene vzgoje v splošnoizobraževalnih in glasbenih šolah podkrepimo še z ugotovitvijo o pomanjkljivih učnih načrtih za glasbeno vzgojo, ki niso v zadostni meri upoštevali novonastalih družbenih situacij v odnosu do vokalnega muziciranja in niso v zadostni meri predvidevali instrumentalne vzgoje.⁴

»Kaj klavirna vloga na glasbenovzgojnem področju« je v 70. letih prejšnjega stoletja postala priložnost in izziv, ko sta se v strokovnih krogih porajali težnji po opredelitvi novega koncepta osnovnošolske glasbene vzgoje in novega pristopa k izpeljavi učne ure.

1 Avtor prispevka ni znan. Verjetno gre za nekoga iz uredniškega odbora revije *Grlica* (1960, VI/1) oziroma urednika Radovana Gobca. Revijo je izdajalo Društvo glasbenih pedagogov Slovenije. V omenjenem prispevku so tudi navedbe, da so v Mariboru organizirali tečaje, ki jih je za osnovnošolske učitelje in učitelje v glasbenih šolah vodila Elly Bašič na temo glasbenih vsebin za osemletko in novih načinov glasbenovzgojnega dela. V Izoli in Piranu je tečaje za učitelje prvih treh razredov osnovne šole vodil Miran Hasl. Pavle Kalan pa je o sodobnih pogledih na glasbeno vzgojo in posebej o delu z Orffovim instrumentarijem predaval na občinskem zborovanju prosvetnih delavcev v Hrastniku. Istočasno s težnjo po posodabljanju glasbenega pouka v osnovni šoli se je pokazala potreba po posodabljanju poučevanja glasbe tudi na glasbenih šolah. Posebej dovzetna za novosti je bila Glasbena šola Vič, ki je gostila aktiv predavateljev nauka o glasbi na glasbenih šolah ljubljanskega okraja. V ospredju izobraževanja so bile naslednje teme: delo z Orffovim instrumentarijem (Pavle Kalan), teorija glasbe (Stanko Prek) in delo z magnetofonskimi in gramofonskimi posnetki (Matija Tercej). Izobraževanja so pomenila izziv tudi za vrtce. Tečaje za vzgojiteljice je organiziralo Društvo vzgojiteljic mariborskega okraja. Predavatelji so bili: Janez Bitenc, Janez Kuhar in Mira Voglar. Vzgojiteljice so se uvajale v igranje orglic, spoznavale so novo pevsko literaturo ter oblike dela pri glasbeni vzgoji otrok, s posebnim poudarkom na uporabi glasbil za otroke.

2 Prim. II. zvezni seminar za glasbeno vzgojo (1960), *Grlica*, VI/5, str. 70–75. S prispevki so izstopali predavatelji iz nekdanjih jugoslovanskih republik. Veliko pozornost je vzbudil tudi Cesar Bresgen iz Salzburga. Teoretično in praktično je predstavil različne oblike skupnega muziciranja, ustvarjanja in improvizacije z učenci. Obravnavane so bile tudi teme s področja poslušanja glasbe (Arnold Wlassek), solfeggia in teorije glasbe v glasbenih šolah (Bora Popović). Metode dela z začetniki pri klavirju je med drugimi predavatelji predstavila tudi slovenska klavirska pedagoginja Darinka Bernetič. Poleg klavirske metodike so bile predstavljene tudi metodične novosti pri pouku violine in solopetja.

3 Prav tam.

4 Prim. Golob, Vinko (1963): Problematika glasbene vzgoje v splošnoizobraževalnih in glasbenih šolah. *Grlica*, IX/3. Avtor ugotavlja, da družba nalaga glasbeni vzgoji nove naloge. Namreč, v 70. letih prejšnjega stoletja je postala glasba dostopnejša po radiu in zvočnih posnetkih. Avtor vidi nevarnost pasivnega odnosa do glasbe, zato postavi v ospredje potrebo po aktivnih oblikah vokalnega in instrumentalnega ustvarjanja in poustvarjanja.

Hotenja so se snovala in preizkušala v projektu eksperimentalnega pouka (1963–1971).⁵ Osrednji cilj projekta je bil oblikovati in evalvirati nov koncept učnih ur za glasbeno vzgojo za celotno osnovnošolsko izobraževanje (Oblak, 2016). Pri tem se je pokazalo umanjkanje strokovnih teoretičnih podlag za razvoj novega modela glasbenega izobraževanja nasploh, saj je primanjkovalo strokovnjakov, ki bi se intenzivneje ukvarjali z glasbeno pedagogiko.⁶ To nalogo je z vso odgovornostjo sprejela Breda Oblak. Opravila jo je uspešno, ob nenehnem strokovnem spopolnjevanju doma in v tujini. Poznala je znanstvena dela pomembnih glasbenih pedagogov, ki so vplivali na razvoj konceptov glasbene vzgoje po Evropi, še posebej v Avstriji (metodološki sistem Carla Orffa, evritmija Émila Jaquesa-Dalcroza), Italiji (vzgojni koncept Marie Montessori) in na Madžarskem (solfeggio in metode petja Zoltana Kodalya).⁷

S svojo široko razgledanostjo in poznavanjem stroke je pomembno prispevala k uspešno izpeljanemu projektu eksperimentalnega pouka. Danes ga opredeljujemo kot prvo načrtno in sistematično akcijsko raziskovanje pedagoške prakse učenja in poučevanja glasbe, s posebnim poudarkom na preizkušanju nove vsebinske zasnove in strukturiranosti učne ure. Ocenjujemo, da je znanstveni doprinos projekta eksperimentalnega pouka v oblikovanih strokovnih podlagah za nadaljnji razvoj didaktike glasbe ter v opredeljenih teoretičnih izhodiščih za izvajanje sodobno zasnovanega pouka glasbe, kot ga poznamo danes. Poleg tega je bil eden od vidnejših rezultatov projekta leta 1968 izdan *Priročnik za glasbeno vzgojo*, avtorjev Brede Bidovec-Oblak in Janeza Boleta.

Na tem mestu želimo izpostaviti v projektu razvito in evalvirano strokovno podlago, ki je v 90. letih prejšnjega stoletja vplivala na razvoj novih učnih načrtov za glasbeno vzgojo. Gre za kompleksno glasbeno dejavnost oziroma kompleksno glasbeno vzgojo,⁸ ki se na izvedbeni ravni kaže v integraciji dejavnosti izvajanja, poslušanja in ustvarjanja. Med seboj se dejavnosti povezujejo na vsebinski, pojmovni ali procesni ravni. Tako zasnovana glasbena dejavnost omogoča veččutno in izkušensko učenje. V odprtih in fleksibilnih kurikulumih, kot je na primer *Kurikulum za vrtce*, nudi možnost izbire med posameznimi dejavnostmi. Dokazano je, da z načeli kompleksne glasbene vzgoje podpiramo učenčev skladen in celostni glasbeni razvoj.⁹

5 Pobudnik projekta je bilo takratno ministrstvo za šolstvo, izvedba pa je bila zaupana Oddelku za povezovanje z osnovnimi šolami Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje. Prvo leto so v projektu sodelovali Pavle Kalan, Janez Bole, ter Breda Oblak in Tea Budna Marn kot izvajalki. Zaradi raznovrstnih okoliščin, predvsem novih poklicnih zadolžitev sodelujočih, je bila nadaljnja izvedba projekta zaupana Bredi Oblak. Primerno podporno okolje za preizkušanje eksperimentalnih oblik učenja in poučevanja glasbe je dobila na Osnovni šoli Toneta Čufarja v Ljubljani, ki je bila odprta za novosti in sodelovanje.

6 Prim. Barbara Sicherl-Kafol, 2001, *Celostna glasbena vzgoja*, str. 42. Problematika premalo razvite znanstvene misli na področju glasbene metodike, didaktike in glasbene psihologije ter estetike je bila izpostavljena tudi širše, na primer na VI. kongresu glasbenih pedagogov Jugoslavije. Prim. Vrbančič, Ivan (1979): Iz VI. kongresa glasbenih pedagogov Jugoslavije. *Grlica*, XXI/4–5, str. 26–28.

7 Prim. Breda, Oblak, 2016, »Narativni izraz poti skozi glasbeno šolstvo«.

8 Izraz *kompleksni pouk* je bil uporabljen že 1960 na II. zveznem seminarju za glasbo, vendar v drugačnem pomenu, kot ga uporabljamo danes. Izraz je pomenil težnjo po povezovanju in medsebojnem dopolnjevanju posameznih teoretičnih predmetov v glasbenem šolstvu, kot so solfeggio, teorija glasbe, oblikoslovje.

9 Prim. Breda Oblak, 2001, *Glasbena slikanica 3, Priročnik za učitelje*, str. 37; Breda Oblak, 2002, *Moja glasba 4, Priročnik za učitelje*, str. 12.

Izvajanje kompleksne glasbene vzgoje zahteva od učitelja visoko raven strokovnega znanja, ustvarjalnosti ter zmožnosti reflektiranja in evalviranja poučevalne prakse. Ni naključje, da Breda Oblak kompleksno zasnovano glasbeno dejavnost primerja z glasbeno kompozicijo, ustvarjalno delo učitelja pri načrtovanju in izvajanju vzgojno-izobraževalnega procesa pa z delom skladatelja.¹⁰

Koncept kompleksne glasbene vzgoje je nakazoval potrebo po redefiniranju vzgojno-izobraževalnih področij le-te ter drugih elementov vzgojno-izobraževalnega dela, kot so cilji, vsebine, učne metode in oblike dela. Orisane okoliščine ter dejstvo o kontinuiranem širjenju strokovnih podlag in evalviranju didaktičnih poti glasbe do učenca so v 80. in 90. letih prejšnjega stoletja sovpadale s prenovno osnovnošolskih učnih načrtov na nacionalni ravni.¹¹

Učni načrti za glasbeno vzgojo iz leta 1983 so prinesli v primerjavi s prejšnjimi več novosti. Zasnovani so bili kot refleksija temeljnih faktorjev glasbene kulture, ki se kaže v opredeljenih področjih glasbenega izvajanja, poslušanja, ustvarjanja ter razvoja glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj. Področja se med seboj prepletajo, dejavnosti in vsebine pa spiralno nadgrajujejo v smeri doseganja ciljev.

V učnih načrtih iz leta 1983 sta bila na novo oblikovana dva elementa: učne vsebine ter učne enote oziroma tematski sklopi. Učne enote so bile oblikovane z namenom, da bi učenci odkrivali in doživljali dejavnike, pomembne za glasbo, umetnost in kulturo. Tematski sklopi so nakazovali logično povezavo med področji glasbene vzgoje ter povezavo med glasbo in drugimi predmetnimi področji.¹² Po dva učna načrta za posamezna razreda sta imela skupni naslov. Le-ta je nakazoval smer procesno-razvojnega načrtovanja glasbene vzgoje skozi celotno osnovno šolo: od glasbenih doživetij, izkušenj, k razumevanju glasbenih zakonitosti.¹³ Učni načrti so vsebovali še pojasnila in neke vrste didaktična priporočila. V pojasnilih so bile zapisane povezave tedenskih učnih enot glasbe z učnimi enotami drugih predmetnih področij. Didaktična priporočila so bila zapisana za področja razvoja glasbenega izvajanja, poslušanja, ustvarjalnosti in glasbenega posluha. Slednje je vključevalo tudi smernice za estetsko vzgojo.

Ugotavljamo, da so dosežki projekta eksperimentalnega pouka omogočili oblikovanje koncepta kompleksno zasnovane glasbene vzgoje in drugih strokovnih podlag, ki so bili izhodišče za razvoj novih učnih načrtov za glasbeno vzgojo v osnovni šoli. Učni načrti iz

¹⁰ Pogovor z Bredo Oblak, dne 31. 7. 2017.

¹¹ Leta 1980 je bila na Zavodu za šolstvo imenovana komisija za pripravo učnega načrta za glasbeno vzgojo. Predsedovala ji je Breda Oblak. Izdelala je predlog učnega načrta, ki so ga člani komisije sprejeli ter ga predlagali za razširjeno obravnavo na Zavodu za šolstvo. Učni načrt je bil sprejet in objavljen 1983. Prim. Breda Oblak (b. d.). *Potreba po učnih gradivih in didaktične zbirke za glasbeno vzgojo v osnovni šoli*, rokopis.

¹² Prim. Breda Oblak (1995): *Izvor in pojmovanje strukture učnega načrta za splošni glasbeni pouk*. V prispevku je avtorica pojasnila teoretična izhodišča nove strukture učnega načrta, pa tudi strukturo učnega načrta ter temeljne značilnosti na novo opredeljenih vzgojno-izobraževalnih področij.

¹³ Naslovi: 1. in 2. razred: *Od glasbenih doživetij in igre h glasbenim izkušnjam*; 3. in 4. razred: *Od glasbenih izkušenj k razumevanju osnovnih izraznih prvin*; 5. in 6. razred: *Od glasbenih izkušenj in razumevanja osnovnih izraznih prvin k osnovnim glasbenim zakonitostim*; 7. in 8. razred: *Od glasbenih izkušenj in zakonitosti k razumevanju glasbenega razvoja (Učni načrt za glasbeno vzgojo v osnovni šoli, 1983)*.

leta 1983 pomenijo prelomnico v pristopih k načrtovanju in izvajanju glasbene vzgoje v osnovni šoli. So podlaga za vsebinsko zasnovano didaktičnih zbirk za glasbeno vzgojo za osnovno šolo.

Učni načrti kot izhodišče za oblikovanje didaktičnih zbirk za glasbeno vzgojo

Učni načrti za glasbeno vzgojo iz leta 1983 so bili predstavljeni učiteljem na osnovnih šolah. Sprejeli so jih kot novost, ki je niso znali v celoti prenesti v poučevalno prakso. Zato so na strokovnih srečanjih izrazili potrebe in želje po učnih gradivih, ki bi bila skladna z novimi učnimi načrti.¹⁴ Na problematiko pomanjkanja učnih gradiv so že pred tem opozarjali mlajši glasbeni pedagogi, na primer: »Prvenstveno najbolj pogrešam dobre učbenike in priročnike za glasbeni pouk. Ko bi te imeli, bi lažje govorili o nadaljnjem izobraževanju. Sedaj se mora mlad učitelj glasbe ves osredotočiti na to, da si izdela »svojo« metodo od ure do ure, da si streže »iz rok v usta.«¹⁵ Glasni so bili tudi v aktivu glasbenih pedagogov ljubljanskega območja. Na sestanku z dne 26. decembra 1978 so sprejeli naslednji sklep: »Zaradi potrebe po glasbenih pripomočkih bo aktiv poslal dopis zavodu za šolstvo in zahteval učbenike in gradivo za glasbeno vzgojo za 4., 5. in 6. razred osnovne šole, časovno razporeditev snovi pa tudi za vse ostale razrede.«¹⁶

Na nastalo situacijo sta se v 90. letih prejšnjega stoletja dokaj hitro odzvala Zavod za šolstvo in Državna založba Slovenije (DZS).¹⁷ Zavod za šolstvo je prevzel vlogo organizatorja izobraževanja, predstavniki založbe pa so pričeli z vzpostavljanjem infrastrukture za izdajanje didaktičnih gradiv. Najprej so vzpostavili stike z Oddelkom za glasbeno pedagogiko Akademije za glasbo v Ljubljani. Takratni predstojnik oddelka Primož Kuret je pobudo o sodelovanju z založbo sprejel. Dogovorili so se, da bodo sodelavci oddelka pristopili k snovanju učnih gradiv za celotno osnovno šolo. Prvotno je bilo mišljeno, da bi gradiva oblikovali v soavtorstvu. Tako naj bi se najprej izdalo gradivo za prvi razred, nato pa zaporedoma za ostale razrede osemletke.

Vsebinski koncept učnih gradiv za prve razrede je vključeval tudi glasbeno opismenjevanje. Ob tem se je zastavilo vprašanje, kako glasbene zapise in pisno gradivo o glasbi približati mlajšim uporabnikom, učencem 1., 2. in 3. razredov, ki šele vstopajo v svet branja in pisanja. Iskanje ustreznih rešitev je bilo zaupano Bredi Oblak, ki se tega prelomnega obdobja poklicne poti živo spominja. Takole ga opisuje: »Kmalu se je izkazalo, da zastavljajo začetni razredi posebno obliko in raven komunikacije, ki jo je težko zagotoviti v običajni pisni učbeniški obliki. Glede na moje večletne uspešne izkušnje s to populacijo so me kolegi na predlog Janeza Boleta nagovorili, da poskusim osebno razrešiti problem in najti komunikacijsko obliko.«¹⁸ Na podlagi poznavanja metodoloških

¹⁴ Pogovor z Bredo Oblak dne 31. 7. 2017.

¹⁵ Prim. Jež, Jakob (1972/73): Beseda mlajših glasbenih učiteljev. *Grlica*, XV/3–4, str.2.

¹⁶ Prim. Jež, Jakob (1979): Iz aktiva glasbenih pedagogov. *Grlica*, XXI/1–2, str. 13. Iz zapisa tudi razberemo, da na šolah nimajo poenotenih učnih programov. Predlagajo, da bi se k sodelovanju pritegnilo več strokovnjakov in učiteljev praktikov. Pogrešajo program poslušanja za posamezne razrede. Sprašujejo se tudi, ali je program med stopnjami in razredi, od 1. do 8., povezan.

¹⁷ Založba se je na povečane potrebe po učnih gradivih za glasbo odzvala s stalnim mestom urednika za učna gradiva za glasbo. Odgovorna urednica je postala harfistka Pavla Uršič Kunej. Njeno primarno delo je bilo nudenje pomoči snovalcem gradiv ter sodelovanje s širšim krogom učiteljev glasbe. Pogovor z Bredo Oblak, 6. 9. 2017.

¹⁸ Pogovor z Bredo Oblak, september 2017.

konceptov glasbene vzgoje v drugih državah je Breda Oblak predlagala naslednjo rešitev: »Na začetni stopnji naj bi besedni ter notni zapis zamenjalo predvsem slikovno gradivo, pa tudi kasneje naj bi bila smiselna ilustracija sestavni del razlag. Tako bi lahko rekli začetnemu učbeniku tudi glasbena slikanica, ki bi za tem sukcesivno prerasla v učbenik delovne narave, se pravi, da bi ta vseboval poleg notnih in besednih zapisov še določene glasbene naloge oziroma vaje.«¹⁹

Rodila se je ideja o znameniti glasbeni slikanici, ki jo poznajo številni rodovi osnovnošolcev, staršev in učiteljev doma in v tujini. Ob nadaljnjem študiju literature o učbenikih je avtorico prevzela ideja o oblikovanju didaktičnih zbirk za posamezen razred. Na tej ideji je pripravila koncept didaktičnih zbirk, ki ga je aprila 1982 poslala uredniku DZS. Koncept je zasnovala na naslednjih izhodiščih:

- 1) glasbene vsebine morajo biti kakovostne in umetniško vredne,
- 2) izhajati je treba iz vsebin učnega načrta,
- 3) glasbene metodične koncepte je treba skrbno izbirati glede na področja dejavnosti, vsebine ter izkušnje učencev ter
- 4) upoštevati je treba tudi strokovne podlage sodobne vzgoje in izobraževanja.

Predlagala je, da naj didaktične zbirke vsebujejo naslednje enote: priročnik za učitelje, učbenik za učence in zvočno kaseto z glasbeno literaturo.²⁰ Kot osrednje učno gradivo je bil mišljen učbenik za učence. Velike načrte je imela tudi s priročniki za učitelje. Želela jih je oblikovati kot strokovne monografije na temo izbranih poglavij iz didaktike glasbe, s posebnim poudarkom na metodičnih postopkih v povezavi z obravnavanjem vsebin iz učnih načrtov.²¹ Prvotni predlog je bil, da bi priročniki izšli v štirih zvezkih. V uredništvu DZS se je ob tem predlogu porajala bojazen preobsežnosti monografij, zato se je avtorica kasneje omejila na vsebinsko zasnovo priročnikov z najnujnejšimi usmeritvami za delo učitelja pri načrtovanju in izvajanju pouka glasbene vzgoje.²²

Predlagan koncept didaktičnih zbirk je vključeval tudi zvočne zbirke. Te še danes predstavljajo temeljno glasbeno literaturo, ob kateri si razvijamo in negujemo glasbeni okus ter spoznavamo umetniško vredna dela iz zakladnice svetovne in domače glasbene literature, pa tudi slovenske glasbene dediščine in glasbene dediščine drugih narodov. Zvočne zbirke imajo posebno vrednost tudi zato, ker gre za avtentične posnetke glasbe iz arhiva RTV.²³ Kasneje, skozi ponatise in nove izdaje, so se skladno z razvojem tehnologije spreminjali nosilci zvoka, poslušalski program pa je vsebinsko ostal skoraj enak do danes.

19 Breda Oblak (2. 4. 1982): *Didaktični komplet za osnovo šolo*, rokopis, arhiv Brede Oblak.

20 Prav tam.

21 Pogovor z Bredo Oblak, 4. avgust 2017.

22 Prim. Breda Oblak (b. d.): *Potreba po učnih gradivih in didaktične zbirke za glasbeno vzgojo v osnovni šoli*, rokopis.

23 Breda Oblak je imela v času nastajanja didaktičnih zbirk prost dostop do bogatega glasbenega arhiva RTV. Omogočili so ji tudi strokovno spremstvo in tehnično podporo. Pri tem je sodelovala z urednico Pavlo Uršič Kunej, ki je bila zadolžena za dogovore in pogodbe s skladatelji in pesniki. Pogovor z Bredo Oblak, 4. 8. 2017.

Koncept didaktičnih zbirk za glasbeno vzgojo je bil na DZS sprejet. Breda Oblak je začela, kot pravi sama, nepričakovano in nenačrtovano, več kot 20-letno strokovno delo snovanja učbeniške literature za osnovno šolo.

Prva kontinuiteta izdajanja didaktičnih zbirk za glasbeno vzgojo za osemletko

Obdobje izdajanja didaktičnih zbirk delimo na dve kontinuiteti. Prva sovpada z izdajanjem didaktičnih gradiv za 8-letno, druga pa za 9-letno osnovno šolo. Za obe kontinuiteti velja, da so se učna gradiva posodabljala z razvojem učnih načrtov, potrebami učencev in učiteljev ter v povezavi z zahtevami založbe in njihovo politiko.

Prva kontinuiteta didaktičnih zbirk zajema obdobje med letoma 1983 in 1998. To je obdobje intenzivnega dela, ki ga razberemo iz kronologije izdajanja prvih izdaj.²⁴ Leta 1983 sta izšli didaktični zbirki za prvi in drugi razred osnovne šole.²⁵ Vsebinsko sta izhajali iz učnih načrtov za glasbeno vzgojo za ta razreda osnovne šole, združeval pa ju je skupni naslov *Od glasbenih doživetij in igre h glasbenim izkušnjam*.²⁶ V naslednjem letu (1984) je izšla didaktična zbirka za tretji razred,²⁷ pa tudi priročnik za učitelje za 4. razred *Glasbena vzgoja 4* in program poslušanja. Leta 1987 je izšel še delovni zvezek za 4. razred *Slovenske pesmi pevala, ko dete me je zibala*. S tem je bilo zaokroženo izdajanje didaktičnih zbirk za nižje razrede osemletke, ki so pomenile prelomnico na področju učnih gradiv. Pomen tega zgodovinskega dogodka se spominja tudi Breda Oblak. Objavljamo njen spominski utrinek, v katerem so orisane okoliščine izdajanja didaktičnih zbirk ter nekateri dejavniki uredniške politike, ki so vplivali na zunanjo podobo didaktičnih zbirk in njihov nadaljnji razvoj.²⁸

»Prva kontinuiteta se je začela spodbudno. Zbirki za 1. in 2. razred sta pomenili neko presenečenje tako v glasbenem kot širšem vzgojno-izobraževalnem krogu. Založba s svojimi oblikovalci jima je namenila za tisti čas nadstandardno opremo. Učbenika sta bila bogato barvno ilustrirana, priročnik za učitelje z zvočnimi posnetki za oba razreda pa izdan v ličnem ovitku, naslovljenem z Glasbena vzgoja. Zbirka je presenečala s tem, da je bila s svojo večdelnostjo med prvimi tovrstnimi didaktičnimi gradivi na Slovenskem, v okviru glasbene vzgoje pa sploh prvi učbenik za začetno stopnjo splošnega šolanja. Zastavljal je vprašanje ustrezne realizacije. Od učiteljev je terjal izbor glasbenih vsebin ter smiselno, ustvarjalno pripravo in realizacijo učnih enot, pri čemer jih je usmerjal Priročnik. Ta je kot

24 Celovit popis bibliografije Brede Oblak je bil prvič objavljen leta 2002 v prispevku Branke Rotar Pance, Bibliografija Brede Oblak. Izšel je v reviji *Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 4. V arhivu Brede Oblak najdemo ta seznam dopolnjen in popravljen. Ključni podatki pa so dostopni tudi v vzajemni bazi podatkov COBIB.SI. Te podatke upoštevamo pri navajanju kronološkega zaporedja prvih izdaj v tem besedilu.

25 Učbenik *Moja prva glasbena slikanica*, program poslušanja na zvočni kaseti *Moja prva glasbena slikanica*, učbenik *Druga glasbena slikanica*, program poslušanja na zvočni kaseti *Druga glasbena slikanica* ter priročnik za učitelje v 1. in 2. razredu osnovne šole *Glasbena vzgoja*.

26 Prim. Breda Oblak, 1983, *Glasbena vzgoja, Priročnik za učitelje v 1. in 2. razredu osnovne šole*, od glasbenih doživetij in igre h glasbenim izkušnjam, str. 8.

27 Delovni zvezek *Kje pesem prebiva; priročnik za učitelje v 3. razredu osnovne šole. Glasbena vzgoja; program poslušanja na zvočni kaseti*.

28 Breda Oblak (b. d.), *Spominski utrinek*, rokopis.

rečeno – poleg napotkov za glasbene dejavnosti, vseboval širši izbor pesemskega gradiva in primerov za poslušanje glasbe. Zvočni posnetki namenoma niso bili naslovljeni zato, da jih učitelji ne bi prepuščali stihijskemu, nekontroliranemu poslušanju. V priročniku so bile zanje podane potrebne informacije, predvsem pa naj bi primere tudi sami predhodno poslušali, doživljajsko prepoznavali ... nato pa jih smiselno umeščali v enote.

Ker je zunanja oprema zbirk povzročala primerjavo z gradivi za druge predmete, se je že v 3. razredu pojavilo vprašanje ekonomičnosti uporabe barv v učbenikih kot tudi ovojnih map. Od tod je sledila zbirka, v kateri je bilo dovoljeno običajni, črno-beli izvedbi dodati le še eno barvo. S slikarko sva se odločili za rdečo z možnimi niansami. Sicer pa sem v tem učbeniku prvokrat uporabila značilen zapis, ki so ga v obdobju eksperimentalnega pouka odkrili učenci na temelju svojih predstav o glasbenem jeziku in njegovih parametrih. Priročnik je zapis dodatno pojasnjeval učiteljem. Primeri za poslušanje so izšli kot poprej na kasetah, vendar tokrat v značilnih lastnih ovitkih.

V 4. razredu se je ponovno pojavila mapa Glasbena vzgoja s priročnikom in zvočnima kasetama, v nadaljnjih razredih pa so sledili samostojni priročniki s kasetami v lastnih ovitkih. Od 4. razreda dalje se je postopoma uveljavljal notni zapis, sicer pa se je ohranjala črno-bela izvedba s še eno izmed izbranih barv, barvno monotonost pa je deloma popestrilo slikovno informacijsko gradivo.»

Priročniki od 1. do 4. razreda imajo enotno strukturo. V prvem poglavju so opisane posamezne enote didaktične zbirke ter splošne značilnosti glasbene vzgoje v posameznem razredu. Temu sledi obsežno poglavje *Ciklusi glasbenih vsebin*, v katerem so obravnavane učne teme. Za vsako temo je narejen izbor pesemskega gradiva (v priročniku označeno z A) in izbor glasbenih posnetkov s seznama programa za poslušanje (B) v povezavi z obravnavanjem učnih enot iz delovnih zvezkov (C). Nekaj praznega prostora (Č) pa je namenjena za zapisovanje dodatnih učnih gradiv ali drugih učiteljevih zabeležk.

Učne teme v priročnikih in delovnih zvezkih so bile skladne s predlaganimi temami v učnih načrtih in so vsebovale od dve do osem učnih enot. Vsaka učna enota ima zapisan potek izvajanja. Priročniki so obsežne, bogate zbirke glasbene literature, glasbenih informacij, teoretičnih izhodišč, strokovnih usmeritev za učinkovito načrtovanje ter izvajanje kompleksne in celovite glasbene vzgoje. Iz recenzije, ki je izšla ob izidu didaktičnih kompletov za 1. in 2. razred povzemamo ugotovitev, da ima učitelj kljub visoki strukturiranosti priročnikov in podrobnih izpeljavah dejavnosti dovolj svobode za ustvarjalno in samostojno načrtovanje učne ure za glasbeno vzgojo.²⁹

²⁹ Prim. Vospernik, Hedvika (1983): Didaktični komplet Brede Oblak za 1. in 2. razred OŠ. *Grlica*, XXV/3–4, str. 59–61.

Po nekajletnem premoru je izšla didaktična zbirka za 5. razred (1990).³⁰ Po odzivih sodeč, je bila zbirka težko pričakovana. Zanimanje in navdušenje so kazali tudi učenci, ki so avtorici pošiljali zapise, kot je na primer ta:³¹

»Nova knjiga mi je zelo všeč. Že velikokrat sem jo prelistala. Zdaj lažje spoznavam svet glasbe. Posebno všeč pa mi je pesmarica. Tam je veliko lepih in znanih pesmi. Najbolj pri srcu mi je pesem Lipa zelenela je. Ta pesem je zelo nežna. Naša tovarišica Mihaela Pihler nam jo zapoje tako lepo. Ta knjiga, ki jo imamo letos, se mi bo še posebej vtisnila v spomin. Zahvaljujem se vam, ker ste vložili veliko truda, da ste napisali to knjigo. Za vas pa sem spesnila kratko pesmico.«³²

Tudi iz drugih arhivskih zapisov razberemo, da uporabniki didaktičnih gradiv hvalijo obsežno in raznovrstno pesemsko gradivo. Breda Oblak daje petju kot temeljni izvajalski obliki velik pomen. Pesmi je izbirala skrbno. Po vsebini so blizu učenčevemu doživljanju in sprejemanju. Raznolikost programa je zagotovila, tako da je v pevski program uvrstila ljudske in umetne pesmi različnih ustvarjalcev, po nastanku starejše in novejše, glede na kulturno okolje pa od blizu in daleč.³³ Za 3. razred je kot dodatek k delovnemu zvezku oblikovala pesmarico za učence. Več kot sto pesmi pa je zbrala v pesmarici *Pesmi sveta* (1995), ki je izšla kot dodatno učno gradivo za 6. razred oziroma višje razrede osemletke.

Didaktične zbirke ter metode učenja in poučevanja glasbe, kot jih je razvila Breda Oblak, so bile in so še danes močno prisotne v šolskem okolju. Zato nas ne presenečajo takratne prošnje pedagoških delavcev po nadaljnjih izdajah. Vodja ene izmed študijskih skupin je avtorici naslovila pismo, iz katerega navajamo izsek:³⁴

»Na sestanku glasbenih pedagogov v Mariboru smo se s hvaležnostjo spomnili na Vaše odlično delo za nas glasbene pedagoge in za naše učence. Prepričani smo, da je Vaše delo enkratno in nepogrešljivo ... Zelo pa pogrešamo nadaljevanje teh učbenikov in zato se obračamo na vas s prošnjo in željo, da bi čim prej izdali nadaljevanje, to pa sta seveda učbenika za 7. in 8. razred. S tem bi pridobil predmet glasba neko zaokroženost in celovitost.«

Počakati je bilo treba na leto 1994, ko so začele izhajati še didaktične zbirke za zadnja tri leta osemletke. Didaktična zbirka za 6. razred je izšla 1994,³⁵ za 7. razred 1997,³⁶ leto za tem pa še za 8. razred.³⁷ Tudi tokrat so bili odmevi strokovne javnosti spodbudni in pohvalni, na primer: *»Učbenik za 7. razred je čudovit. Že 6. je perfekten, v tem poslednjem pa si daleč preseгла vse podobne evropske, ki jih poznam. Z eno besedo – dobremu*

³⁰ Učbenik *Z glasbo po Jugoslaviji* ter priročnik in program poslušanja *Glasbena vzgoja 5*.

³¹ Rokopis Tanje Miklič, učenke 5. razreda Osnovne šole Šlandrove brigade iz Domžal, je v arhivu Brede Oblak.

³² Pesem je del rokopisa v arhivu Brede Oblak.

³³ Prim. Breda Oblak, 2001, *Glasbena slikanica 3, priročnik za učitelje*.

³⁴ Korpar, Alenka (b. d.). *Pismo Bredi Oblak*, rokopis.

³⁵ Učbenik *Z glasbo po svetu*; priročnik za učitelje za 6. razred *Glasbena vzgoja 6*; program poslušanja.

³⁶ Učbenik *Z glasbo skozi čas*; priročnik za učitelje za 7. razred *Glasbena vzgoja 7*; program poslušanja.

³⁷ Učbenik *Od romantike do danes*; program poslušanja. Priročnik za učitelje za 8. razred *Glasbena vzgoja 8* je izšel leta 2000.

učitelju daje iztočnice za poglobljeno in široko razlago, slabega pa sili k temu, da poglobi svoje znanje.»³⁸

V didaktičnih zbirkah za zadnje triletnje imajo še posebej veliko vrednost zbirke raznovrstnih glasbenih posnetkov. Posnetki dosegajo visoke kriterije umetniške vrednosti. Na splošno ugotavljamo, da je celovit izbor glasbene literature za poslušanje nastal iz premišljene vizije oblikovanja avtentičnega glasbenega okolja za učenje in poučevanje glasbe.

Celotna didaktična zbirka ima več ponatisov in dopoljenih izdaj. Na posodabljanje so vplivali dogodki, povezani z osamosvajanjem Slovenije in s spremembami političnega sistema. Vplive razberemo v manjših redakcijskih popravkih in vsebinskih prilagoditvah v didaktičnih zbirkah za 1., 3. in 5. razred. Vsebinske prilagoditve se niso izvedle na način zmanjševanja pomena in umetniške vrednosti glasbenih vsebin. Avtorica je domiselno, z namenom, da bi se ohranilo bogastvo glasbe in vsebin o glasbeni kulturi iz krajev nekdanje Jugoslavije, didaktične zbirke za 5. razred *Z glasbo po Jugoslaviji* preimenovala v *Z glasbo doma in v sosednjih deželah*. V njih je vselej izpostavila slovensko ljudsko dediščino ali umetno glasbo slovenskih skladateljev.

Didaktične zbirke so pritegnile pozornost strokovnih delavcev iz osnovnih šol z madžarskim učnim jezikom. Breda Oblak je prisluhnila njihovim potrebam in prilagodila delovne zvezke do 4. razreda,³⁹ tako da so bili napisani dvojezično, v slovenščini in madžarščini. S tem se je zaključila 1. kontinuiteta izdajanja didaktičnih zbirk in nova šolska reforma (1998), ki je uvedla 9-letno osnovno šolo. Breda Oblak je bila vodilna tudi pri posodabljanju učnih načrtov za glasbeno vzgojo za devetletko.⁴⁰ Izdajanje didaktičnih zbirk se je prevesilo v 2. kontinuiteto.

Druga kontinuiteta izdajanja didaktičnih zbirk za glasbeno vzgojo za devetletko

Obdobje druge kontinuitete izdajanja didaktičnih zbirk za glasbeno vzgojo je krajše od prve. Zajema čas med letoma 1999 in 2004. Razdelimo ga na dve fazi. Prva faza je potekala med letoma 1999 in 2002. Nanaša se na začetno uvajanje devetletke v prvo in tretje triletnje. Dopolnjene in posodobljene didaktične zbirke so bile izdane pri DZS. Druga faza je potekala med letoma 2002 in 2004, ko se je devetletka uvajala v drugo triletnje. Didaktične zbirke za drugo triletnje so bile izdane pri založbi Izolit.

Filozofska in teoretična izhodišča v učnih načrtih za glasbeno vzgojo so ostala enaka. Posodabljali so se le nekateri elementi, kot so cilji in vsebine. Bistveni premik pa je bil v modelih poučevanja. V ospredje sta stopila učno-ciljni in procesno-razvojni model

³⁸ Bitenc, Janez (1999). *Pismo za Bredo Oblak*, rokopis.

³⁹ V letu 1987 za 1., 2. in 3. razred, v 1988 pa za 4. razred.

⁴⁰ Breda Oblak je bila leta 1995 imenovana za članico v *Nacionalni kurikulumni svet* za strokovno pripravo in vodenje kurikularne prenove programov vrtcev, osnovne šole, gimnazij, poklicnega in strokovnega izobraževanja ter izobraževanja odraslih. Istega leta je bila imenovana tudi za predsednico *Predmetnega področja komisije za glasbo*. Na komisiji so pripravili osnutek novega učnega načrta za devetletko, ki je bil kot predlog oblikovan leta 1998, potrjen in objavljen pa v letu 2001. Prenova učnih načrtov je bila logična posledica leta 1996 sprejetega *Zakona o osnovni šoli*, ki je uvedel devetletko.

poučevanja. V učnih načrtih in didaktičnih zbirkah so procesni vidiki poučevanja nakazani s podnaslovi:

- 1. triletje, *Od igre in glasbenih doživetij h glasbenim izkušnjam;*
- 2. triletje, *Od glasbenih izkušenj k razumevanju temeljnih izraznih prvin, zakonitosti in glasbenokulturnih okolij ter*
- 3. triletje, *Od glasbenih izkušenj k razumevanju glasbe in poznavanju njenega razvoja.*

Procesni vidiki načrtovanja vzgojno-izobraževalnega pa:

- na ravni operativnih ciljev po področjih glasbenega izvajanja, poslušanja in ustvarjanja;
- s tematsko-informativnimi vsebinami ter s svetovanimi glasbeno-umetniškimi vsebinami.⁴¹

Učne vsebine so bile razdeljene na tematsko-informativne in glasbenoumetniške. Bile so predlagane oziroma svetovane. Učitelj jih je izbiral ali dopolnjeval po lastni presoji. Načrtovanje vzgojno-izobraževalnega dela je bilo fleksibilno tudi na ravni medpredmetnega povezovanja. Večjo ciljno zavezanost pa je predstavljal katalog znanja s temeljnimi standardi znanj po razredih ter temeljnimi in minimalnimi standardi znanj ob zaključku triletja.

Tako kot v prvi so bili tudi v drugi kontinuiteti učni načrti izhodišče za posodabljanje didaktičnih zbirk. Posodobitve so najbolj opazne v delovnih zvezkih za prvo triletje. Njihova novost je v obravnavi glasbenih pojmov in z njimi povezanih vidikov glasbenega razvoja in glasbenega opismenjevanja.

V razvoju didaktičnih zbirk prepoznavamo kontinuiteto, na ravni založniške politike pa diskontinuiteto, zaznamovana z novo vizijo razvoja DZS, sprejeto 1993.⁴² Založba je postala še bolj tržno usmerjena. V ospredju so bili cilji založbe kot prodajno-promocijskega centra.⁴³ Na novonastale okoliščine so vplivale tudi nenehno spreminjajoče se zahteve komisij za potrjevanje učbenikov, še zlasti v povezavi z učnimi gradivi, ki jih uporabljajo učenci. Učenci so imeli v rokah enkrat učbenik, drugič delovni učbenik ali delovni zvezek. Tudi nova priložnost, da bi bili priročniki oblikovani kot strokovne monografije o izbranih temah s področja didaktike glasbe, je bila v založbi spregledana.⁴⁴

41 Breda Oblak, 2002, *Moja glasba 4, priročnik za učitelje*, str. 12.

42 23. septembra 1993 je bila na povezavi <https://www.sta.si/30316/dzs-odslej-drzni-znanilci-sprememb-objavljena-naslednja-novica>: »Dosedanja Državna založba Slovenije (DZS) ohranja dosedanjo kratico kot pretežno zasebna družba (64 % : 36 %), še marsikaj drugega in več kot zgolj založba in kot korporacija, ki se tržno uveljavlja v Evropi in svetu, pa je že najmanj pred tremi leti prerasla ozke okvire starega imena; zato se odslej DZS, d. d., bere Držni znanilci sprememb, sta povedala direktor družbe Adi Rogelj in njegov namestnik Janko Štokovič ...«

43 Na spletni strani podjetja DZS, d. o. o., lahko preberemo: »Je eden največjih trgovcev s pisarniškimi in šolskimi potrebščinami, strokovnjak pri oskrbi z učbeniki in delovnimi zvezki ter velik ponudnik promocijskih daril in tiskovin.« Dostopno na http://icarus.dzs.si/index.php?menu_id=5&content_id=3&par_id=5 (11. 11. 2017).

44 Pogovor z Bredo Oblak, avgust 2017.

Kljub spreminjajočim se okoliščinam je Breda Oblak uspešno začela s pripravo didaktičnih gradiv za devetletko. Založniki so z izdajanjem posodobljenih oziroma novih učnih gradiv sledili postopni vpeljavi devetletnega osnovnošolskega izobraževanja. Najprej so bile izdane didaktične zbirke za prvo in tretje triletje. Leta 1999 je izšla *Glasbena slikanica 1* za 1. razred. Učbenik so uporabljali 6-letni otroci, zato je Breda Oblak še posebno pozornost namenila vizualizaciji glasbe ter postopnemu usvajanju pojmovnega znanja. Leta 2000 sta izšli še *Glasbena slikanica 2* za 2. razred in *Glasbena slikanica 3* za 3. razred. Isto leto je bil izdan tudi učbenik za 7. razred *Glasba do 18. stoletja*, naslednje leto pa še učbenik za 8. razred *Glasba v 18. in 19. stoletju*, učbenik za 9. razred *Glasba v 20. stoletju* pa leta 2002. Kasneje, leta 2005, je avtorica priredila učbenike za 3. triletje še za osnovne šole z italijanskim jezikom.

Po tem intenzivnem obdobju izdajanja posodobljenih didaktičnih zbirk za prvo in tretje triletje je prišlo na DZS do kadrovskih sprememb na mestu urednika učnih gradiv za glasbeno vzgojo.⁴⁵ Spremembe so se dogajale tudi na področju oblikovanja in računalniške obdelave slikovnega, ki so se pokazale zlasti v novih izdajah po letu 2012.⁴⁶ V teh izdajah so, predvidevamo, da zaradi težnje po ekspeditivnosti in hitri obdelavi podatkov, nekatere nedoslednosti še posebej v slikovnih glasbenih zapisih.⁴⁷

Na založbi so se pojavile tudi nedorečenosti glede potreb po novih avtorjih za didaktične zbirke za drugo triletje. V teh neobičajnih in prikritih okoliščinah je Breda Oblak sprejela ponudbo založbe Izolit iz Trzina in pri tej založbi med letoma 2002 in 2004 izdala didaktične zbirke za drugo triletje.⁴⁸ Po zgledu drugih založb so bili pri isti založbi izdani še predlogi časovne razvrstitve ciljev in vsebin za 4., 5. in 6. razred ter učne priprave za glasbeno vzgojo za četrti in peti razred devetletke.⁴⁹

Po tej situaciji, ko je DZS ostala brez eminentne in v strokovnih krogih cenjene avtorice didaktičnih zbirk za glasbeno vzgojo, je založba še naprej izdajala ponatise, pa tudi nove natise didaktičnih zbirk za 1. in 3. triletje.

Kako naprej po letu 2017?

Novo prelomno leto za učbeniško literaturo Brede Oblak je leto 2017. Založba je izbor in priredbe glasbenih vsebin za prvo triletje izdala v medpredmetnem učnem kompletu *Naša ulica*.⁵⁰ Delovni zvezki za 1., 2. in 3. razred so podnaslovljeni z *Glasbena umetnost*. Najbolj prepoznavne didaktične enote, avtorsko zasnovane glasbene slikanice, so s tem

⁴⁵ Upokojila se je dolgoletna urednica Pavla Uršič Kunej. Pogovor z Bredo Oblak, oktober 2017.

⁴⁶ Prvotne matrice, ki jih je naslikala Marija Prelog, niso bile več primerne. Računalniška obdelava je zahtevala tudi nov tip slikovnega gradiva. Nove ilustracije je po likovnih predlogah Marije Prelog oblikovala Mojca Sekulič.

⁴⁷ Pogovor z Bredo Oblak, avgust 2017.

⁴⁸ Leta 2002 *Moja glasba 4* ter priročnik za učitelje in program poslušanja na zgoščenki; leta 2003 *Moja glasba 5* ter priročnik za učitelje in program poslušanja na zgoščenki; leta 2004 *Moja glasba 6* ter priročnik za učitelje in program poslušanja na zgoščenki. Delo ilustratorja je prevzel Damijan Stepančič.

⁴⁹ Časovno razvrstitev ciljev in vsebin sta napisali Breda Oblak in Milka Ajtnik, učne priprave pa Bogdana Borota.

⁵⁰ V kompletu so še delovni zvezki za matematiko, slovenščino in spoznavanje okolja.

izgubile svojo identiteto.⁵¹ Breda Oblak, pa tudi drugi strokovnjaki s področja glasbene pedagogike, ugotavljamo, da se najnovejše izdaje delovnih zvezkov za glasbeno umetnost odmikajo od prvotnega koncepta 3-delnih didaktičnih zbirk. V omenjeni izdaji so se izgubile nekatere posebnosti in podrobnosti, značilne za glasbo ter njeno doživljanje, spoznavanje in ustvarjanje. Pomanjkljivosti na likovni in tehnični ravni krnijo elementarno orientacijo v glasbenih slikovnih zapisih, ki so bistveni del inovativne metode glasbenega opismenjevanja, kot jo je razvila Breda Oblak.

Spremembe so dobrodošle, če vodijo v razvoj stroke in dvig kakovosti prakse. Zato današnji trenutek kliče po raziskavah in strokovnih razpravah o nadaljnjem razvoju učbeniške literature za glasbeno vzgojo. V strokovni javnosti se odpirajo aktualna vprašanja o: preučitvi potreb po nadaljnjem posodabljanju oziroma novem snovanju učnih gradiv; strokovnem recenziranju didaktičnih gradiv; usposobljenosti učiteljev za kritično izbiranje in rabo učnih gradiv v pedagoški praksi ter založniških politikah na področju (glasbene) učbeniške literature.⁵²

Znanstvene obravnave didaktičnih zbirk za glasbeno vzgojo

Didaktične zbirke za glasbeno vzgojo Brede Oblak so temeljna strokovna literatura s področja didaktike glasbe. Citirane so v nepregledni množici publikacij in prispevkov s širšega področja edukacijskih ved, glasbene pedagogike in kulturno-umetnostne vzgoje. So navdih in, žal, tudi predmet posnemanja. Kot dejavnik kakovosti glasbene vzgoje v slovenskih osnovnih šolah so nenehen izziv za raziskovanje. Čeprav celovite študije vpliva rabe didaktičnih gradiv in pristopov k učenju in poučevanju glasbe, kot jih je razvila Breda Oblak, še ni opravljene, v nadaljevanju navajamo bistvene raziskave, s katerimi opredeljujemo znanstveni doprinos didaktičnih zbirk k razvoju strokovnega področja didaktike glasbe.

Prvo študijo o didaktičnih zbirkah v povezavi s sodobnimi psihološkimi spoznanji o učenju in poučevanju je leta 2002 opravila Cveta Razdevšek-Pučko. To je obenem tudi prva raziskava o znanstveni vrednosti glasbeno-pedagoškega dela Brede Oblak. Zasnovana je na hipotezi, da je za kakovostno vzgojno-izobraževalno delo z učenci vloga učitelja ključna in nenadomestljiva.⁵³ Cveta Razdevšek-Pučko je proučila besedila v priročnikih za učitelje ter glede na argumentacijo in analitični pristop potrdila raziskovalno tezo, da priročniki za učitelje temeljijo, spodbujajo in omogočajo

51 Ilustratorka glasbenih učnih gradiv v *Naši ulici* je Mojca Sekulič Fo. Imena slikarke Marije Prelog, ki je po idejnih osnutkih Brede Oblak naslikala glasbene slikanice, ni več v kolofonu. Razberemo pa nov podatek, da je izbor in priredbo učnih gradiv opravila Marija Pisk.

52 Omenjene teme so bile aktualne in delno obravnavane na mednarodnem znanstvenem simpoziju *Izzivi sodobne glasbene pedagogike*, ki je bil posvečen 80-letnici zaslužne profesorice doktorice Brede Oblak. Simpozij je organizirala Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani, 15. in 16. novembra 2017.

53 Prim. Breda Oblak (2004), *Glasbena slikanica 1, Priročnik za učitelje za prvi razred devetletne osnovne šole*, str. 7. Breda Oblak daje učitelju velik pomen pri udejanjanju kontinuirane, sistematične in kompleksno naravnane glasbene vzgoje, ko ugotavlja, da »njeno kakovost zagotavljajo učitelji, ki čutijo odgovornost do otrokovega glasbenega razvoja in ki znajo v njegovo doživljanje priklicati vrednote, ki jih ponuja glasba.«

udejanjanje sodobnega psihološkega pojmovanja učenja in poučevanja.⁵⁴ Pri tem je ugotovila zasnovo sodobno naravnane procesno-razvojnega modela poučevanja že v času,⁵⁵ ko ta paradigma v strokovni javnosti še niti ni bila obravnavana kot splošna usmeritev sodobnega šolskega kurikulumu. Istočasno z omenjeno ugotovitvijo je bila v raziskavi ovržena bojazen, da bi vsebine in usmeritve za poučevanje glasbe učitelje utesnjevale in ukalupljale v ponavljanje vnaprej izdelanih vzorcev poučevanja. Razdevšek-Pučko ugotavlja, da se je Breda Oblak tej nevarnosti izognila, ko je odprtost novega učnega načrta za glasbeno vzgojo za devetletko podkrepila z didaktičnimi gradivi, v katerih so vsebine in didaktični modeli svetovani ter dopolnjeni s priporočili, da si učitelji sami ustvarjalno oblikujejo lastne kombinacije dejavnosti in vsebin.⁵⁶

Procesno-razvojne razsežnosti načrtovanja glasbenih dejavnosti je poglobljeno raziskala tudi Barbara Sicherl-Kafol. V uvodu k prispevku *Procesno načrtovanje didaktičnih gradiv za glasbeno vzgojo v začetnem obdobju osnovne šole* ugotavlja, da procesne narave glasbenega učenja ni enostavno ujeti v didaktična gradiva, saj »to namreč pomeni združitev premišljenega pedagoško-psihološkega in glasbenega sistema s koherentno zgradbo in sistematiko z ustvarjalno svobodo, ki učitelju in učencu dopušča možnost lastne nadgradnje gradiva.« (Sicherl-Kafol, 2002, str. 86).

Na podlagi argumentacije je Barbara Sicherl-Kafol potrdila, da didaktična gradiva omogočajo procesno načrtovanje glasbene vzgoje na afektivno-socialnem, psihomotoričnem in kognitivnem področju glasbenega razvoja. Kot osrednje argumente je izpostavila značilne pristope k učenju in poučevanju, ki vključujejo: učenje iz neposredne glasbene izkušnje, rabo metode igre in načela doživljanja, doživeto poustvarjanje in estetsko oblikovanje pesmi, doživljajsko recepcijo kot osrednji cilj poslušanja glasbe, ustvarjalnost, psihomotorično učenje in urjenje izvajalskih spretnosti, usklajevanje gibanja za glasbo, oblikovanje glasbenih predstav ter razvoj zvočne zaznave in elementarnih glasbenih sposobnosti.

Inovativen ter na vsebinski in tehnični ravni najbolj prepoznaven element kontinuitete v didaktičnih zbirkah za prvo triletje je slikovni glasbeni zapis. Zasnovan je na principu vizualizacije zvoka in glasbenih vsebin. Breda Oblak ga je razvila v inovativno metodo glasbenega opismenjevanja. To področje je raziskovala Branka Rotar Pance. Muhovičeve ugotovitve o uporabnosti vizualizacije v izobraževanju in znanosti je aplicirala na glasbeno področje. Na primerih iz glasbenih slikanic in priročnikov je tako oblikovala predpostavke, da vizualizirana predstavitev glasbenih vsebin ob sočasni zvočni zaznavi dviga pozornost, intenzivira zaznavo in usvajanje temeljnih glasbenih parametrov, spodbuja estetsko interpretacijo ter pogloblja glasbena doživetja (Rotar Pance, 2002).

54 Sodobnost je bila v raziskavi opredeljena z naslednjimi kazalniki: pojmovanje učenja kot procesa aktivne konstrukcije znanja (kognitivno-konstruktivistično in humanistično pojmovanje), metaučenje, ustvarjalno učenje kot najvišja oblika učenja, zabavno in sproščeno učenje, veččutno in celostno učenje ter razvoj različnih inteligentnosti v povezavi z medpredmetnim povezovanjem (Razdevšek-Pučko, 2002).

55 Razdevšek Pučkova omenjeno trditev argumentira na osnovi argumentacije besedila v priročniku za 5. razred osemletne osnovne šole (1992), str. 10: »Temeljni namen lastnega glasbenega izražanja učencev ni v vrednosti produkta, temveč v aktivnosti, ko učenec komunicira v umetniškem jeziku. Pri tem dejavno odkriva pojem in zakonitosti.« (prav tam, str. 9).

56 Prim. Breda Oblak (1997), *Glasbena vzgoja 7, Priročnik za učitelje*.

Avtorica raziskave je izoblikovala teoretične premise o povezavah med vizualizacijo glasbenih vsebin ter spodbujanjem glasbenih izkustev, poglobljanjem glasbenih doživetij in navajanjem na relacijsko glasbeno mišljenje. V raziskavi tudi predpostavlja, da vizualizacija omogoča transformacijo iz čutno-nazornega v glasbeno-pojmovno področje in obratno (prav tam). Navedene trditve predstavljajo izziv za izpeljavo temeljne empirične raziskave o konceptu glasbenega opismenjevanja, kot ga je razvila Breda Oblak, ter njegovem doprinosu k dvigu sporazumevalnih zmožnosti na glasbenem področju.

Pri vizualizaciji glasbenih vsebin igra pomembno vlogo simbol, nekonvencionalni znak, ki ga v prvi vrsti razume in zna uporabiti tisti, ki ga »izumi«. Tega se je pri oblikovanju simbolnega slikovnega zapisa zavedala tudi Breda Oblak, ko je simbole razvijala skupaj z otroki, v konkretni poučevalni situaciji.⁵⁷ Posebnost glasbenega simbola je, da ima dve podobi: zvočno in slikovno. Med njima mora biti vzpostavljena živa miselna povezava, da lahko tisto, kar vidimo, tudi slišimo, in tisto, kar slišimo, tudi prepoznamo v slikovni podobi (Borota, 2007). To povezavo lahko ob pomoči sodobne tehnologije vzpostavimo tudi v računalniškem okolju. Tega izziva se je lotila Bogdana Borota, ki je zasnovala in skupaj s sodelavci in študenti UP FAMNIT razvila visoko interaktivno računalniško okolje na primeru slikovnega zapisa ritmičnih vsebin iz učbenika *Glasbena slikanica 3*.⁵⁸ S tem je potrdila možnost prenosa učnih gradiv iz didaktičnih zbirk v računalniško okolje, ki omogoča interaktivno ter samostojno in/ali asinhrono sodelovalno učenje med učenci na različnih lokacijah. Učinkovitost prenosa metode vizualizacije v računalniško okolje se kaže v takojšnji povratni zvočni informaciji, možnosti individualnega in skupinskega asinhronega učenja ter v prilagajanju tempa učenja posamezniku. Izvedena študija primera nakazuje možnosti nadaljnjega razvoja učbeniških gradiv Brede Oblak, podprtega z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo.

Zanimiva je tudi raziskava o besedišču v učbenikih Brede Oblak za 3. in 4. razred.⁵⁹ Raziskava je zasnovana na izhodišču, da se učenci več naučijo iz učbenika, v katerem je več novega besedišča, ki se pojavlja v več različnih povedih, in v katerem so glasbeni pojmi podkrepiljeni z bogato slikovno razlago (Rebec, 2011). Rezultati raziskave so pokazali, da se učenci hipotetično več naučijo z učbenikom za 4. razred *Moja glasba 4* Brede Oblak kot z učbenikom za 4. razred druge avtorice. Učbenik Brede Oblak vsebuje več novih besed, tudi frekvence pojavljanja le-teh so višje kot v drugem učbeniku. Pri posredovanju glasbenih pojmov je učbenik *Moja glasba 4* nazornejši v primerjavi z drugim učbenikom, ker ima več povedi, v katerih se novi glasbeni pojmi pojavljajo v različnih besednih zvezah, te pa učencu olajšujejo njihovo razumevanje. Slikovno gradivo

57 Breda Oblak je v pogovoru omenila, kako je ob priložnosti izvajanja hospitacijske ure glasbene vzgoje v novomeški osnovni šoli skupaj z otroki oblikovala simbole za zapis zlogovnega ritma izštevanka *Križ, kraz, kralj Matjaž*. Te simbole je uporabila v učni enoti Glasbeni pogovori, posnemanje v glasbi v *Glasbeni slikanici 3*

58 Računalniško okolje in raziskava sta bila izvedena v okviru doktorske disertacije Bogdane Borote, *Vplivi sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije na pouk glasbe* (2007), pod mentorstvom Brede Oblak in Andreja Brodnika.

59 Empirično raziskavo je izvedla Kristina Rebec, pod mentorstvom Majde Kavčič Baša, v diplomskem delu *Razvijanje poimenovalne zmožnosti v slovenskem jeziku pri glasbeni vzgoji: Breda Oblak, Moja glasba 4, in Albinca Pesek, Glasba 4* (2011).

v učbeniku *Moja glasba 4*, ki ima funkcijo razlage glasbenih pojmov, je v primerjavi z učbenikom drugega avtorja bogatejša (Rebec, 2011).

Navedene raziskave potrjujejo znanstveni doprinos didaktičnih zbirk Brede Oblak k razvoju glasbene pedagogike, še posebej didaktike glasbe. Pri tem je treba omeniti, da na tem mestu nismo obravnavali številnih raziskav o uporabi didaktičnih zbirk, ki so bile izvedene v okviru zaključnih del na študijskih programih pedagoških fakultet in akademije, ki izobražujejo bodoče učitelje in vzgojitelje, pa tudi bodoče ustvarjalce in umetnike.

Sklepne ugotovitve

Didaktične zbirke za glasbeno vzgojo Brede Oblak pišejo zgodovino glasbene pedagogike na Slovenskem in zgodovino učbeniške literature. Več kot trideset let so temeljna strokovna in učbeniška literatura za glasbeno vzgojo. So tudi prve didaktične zbirke za učenje in poučevanje v vseh razredih osnovne šole. Z raziskavami je potrjeno, da sledijo sodobnim psihološkim spoznanjem o učenju in poučevanju ter podpirajo procesno-razvojno načrtovanje vzgojno-izobraževalnega dela. Z inovativnim konceptom glasbenega opismenjevanja in metodo vizualizacije, zlasti v didaktičnih zbirkah za prvo in drugo triletno, se spodbuja celovit glasbeni razvoj in pogloblja procese percepcije in recepcije glasbenih vsebin. Raba simbola kot nosilca zvočne in slikovne informacije v glasbenih zapisih omogoča nadgradnjo učnih vsebin v računalniškem okolju. In kar ni nezamisljivo, raziskava na primeru učbenika za 4. razred je potrdila teoretično hipotezo, da se učenci z učbeniki Brede Oblak naučijo več.

Raziskava z zgodovinske perspektive nam je omogočila poglobljen vpogled v širok kontekst snovanja didaktičnih zbirk med letoma 1983 in 2004. Dve kontinuiteti razvoja didaktičnih zbirk nista naključje. Prva, med letoma 1983 in 1998, je sovpadala z okoliščinami projekta eksperimentalnega pouka (1963–1971), v katerem sta bila evalvirana nova koncepta učne ure in kompleksne glasbene vzgoje ter z ugodno založniško politiko in dejavniki, povezanimi z novimi učnimi načrti. Tako se 3-delne didaktične zbirke za osemletko vsebinsko navezujejo na učni načrt iz leta 1983, z osrednjim poudarkom na redefiniranih področjih glasbenih dejavnosti. Te strokovne podlage so omogočile vpeljavo kompleksne glasbene vzgoje v prakso, ki je uspešno potekala ob pomoči priročnikov za učitelje, delovnih zvezkov za učence ter glasbeno bogatih zvočnih zbirkah. Didaktične zbirke Brede Oblak so v tem obdobju doživele pravi razcvet. Učitelji in učenci so posamezne izdaje čakali nestrpnostno in z velikim pričakovanjem. Podpora strokovne javnosti in založbe je bila velika.

Šolska reforma leta 1998 je bila povod za začetek druge kontinuitete razvoja didaktičnih zbirk, tokrat za devetletko. Vsebinske posodobitve učnih gradiv se kažejo v premikih od snovnega k pojmovnemu konceptu učenja ter v premikih od učno-snovnega k procesno-razvojnemu modelu načrtovanja vzgojno-izobraževalnega dela. To obdobje pa je, žal, pospremljeno z nedorečenostjo založniške politike, kar privede do dejstva, da so didaktične zbirke za drugo triletno izdane pri drugi založbi. Nadaljnje posodabljanje

didaktičnih zbirk je zaznamovano z založniškimi posegi, ki so posledica razvoja nove tehnologije in še bolj tržno usmerjene založbe.

Kot novo prelomno leto na nadaljnji poti učbeniške literature Brede Oblak štejemo leto 2017. Izbor glasbenih vsebin je založba vključila v medpredmetni učbeniški komplet za prvo triletje. Delovni zvezki so podnaslovljeni z Glasbena umetnost. Z novo vizualno podobo in porušenim glasbenim kontekstom 3-delno zasnovanih didaktičnih zbirk so znamenite glasbene slikanice v sodobni globalizaciji učnih gradiv in metod poučevanja izgubile svojo identiteto.

Z globokim spoštovanjem do opravljenega poslanstva Brede Oblak na področju učbeniške literature za glasbeno vzgojo naslavljamo apel na strokovno javnost in založnike po ohranjanju njene avtorske glasbeno-didaktične dediščine.

Literatura

Bitenc, Janez (1997). *Pismo za Bredo Oblak*. Rokopis v arhivu Brede Oblak.

Borota, Bogdana (2003). *Učne priprave k delovnemu zvezku Brede Oblak Moja glasba 4. za 3. razred osemletke in 4. razred devetletke*.
http://www.zalozba-izolit.si/katalog/ucne_priprave/ (8. 10. 2017).

Borota, Bogdana (2006). *Učne priprave k didaktični zbirki Brede Oblak Moja glasba 5*.
http://www.zalozba-izolit.si/katalog/ucne_priprave/ (8. 10. 2017).

Borota, Bogdana (2007). *Vplivi sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije na pouk glasbe*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Akademija za glasbo Univerze v Ljubljani.

Borota, Bogdana (2017). *Pogovor z Bredo Oblak o okoliščinah snovanja didaktičnih zbirk za glasbeno vzgojo*. Zapisi v arhivu Bogdane Borote.

Golob, Vinko (1963). Problematika glasbene vzgoje v splošnoizobraževalnih in glasbenih šolah. *Grlica*, let. IX, št. 3, str. 34–44.

II. zvezni seminar za glasbeno vzgojo (b. a.) (1960). *Grlica*, let. VI, št. 5, str. 70–75.

Jež, Jakob (1972/73). Beseda mlajših glasbenih učiteljev. *Grlica*, let. XXI, št. 1-2, str. 2–3.

Jež, Jakob (1979). Iz aktiva glasbenih pedagogov. *Grlica*, let. XXI, št. 1-2, str. 13–14.

Korpar, Alenka (b. d.). *Pismo Bredi Oblak*. Rokopis je v arhivu Brede Oblak.

Miklič, Tanja (1990). *Pismo Bredi Oblak*. Rokopis je v arhivu Brede Oblak.

Oblak, Breda (1982). *Didaktični komplet za osnovno šolo*. Rokopis v arhivu Brede Oblak.

Oblak, Breda (1983). *Glasbena vzgoja. Priročnik za učitelje v 1. in 2. razredu osnovne šole*. Ljubljana: DZS.

- Oblak, Breda (1995). Izvor in pojmovanje strukture učnega načrta za splošni glasbeni pouk. *Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 1, 17–27.
- Oblak, Breda (1997). *Glasbena vzgoja 7. Priročnik za učitelje*. Ljubljana: DZS.
- Oblak, Breda (1998). *Učni načrt. Program osnovnošolskega izobraževanja, Glasbena vzgoja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Oblak, Breda (2001). *Glasbena slikanica 3. Priročnik za učitelje*. Ljubljana: DZS.
- Oblak, Breda (2002). *Moja glasba 4. Priročnik za učitelje*. Ljubljana: DZS.
- Oblak, Breda (2004). *Glasbena slikanica 1. Priročnik za učitelje za prvi razred devetletne osnovne šole*. Ljubljana: DZS.
- Oblak, Breda (2016). Narativni izraz poti skozi glasbeno šolstvo. *Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 25, str. 9–24.
- Oblak, Breda (b. d.). *Potreba po učnih gradivih in didaktične zbirke za glasbeno vzgojo v osnovni šoli*. Rokopis v arhivu Brede Oblak.
- Oblak, Breda (b. d.). *Spominski utrinek*. Rokopis v arhivu Brede Oblak.
- Oblak, Breda, Ajtnik, Milka (b. d.). *Predlog časovne razvrstitve ciljev in vsebin glasbene vzgoje v 3. razredu osemletne in 4. razredu devetletne osnovne šole*. http://www.zalozba-izolit.si/katalog/predlogi_casovnih_razvrstitev/ (8. 10. 2017).
- Oblak, Breda, Ajtnik, Milka (b. d.). *Predlog časovne razvrstitve ciljev in vsebin glasbene vzgoje v 4. razredu osemletne in 5. razredu devetletne osnovne šole*. http://www.zalozba-izolit.si/katalog/predlogi_casovnih_razvrstitev/ (8. 10. 2017).
- Oblak, Breda, Ajtnik, Milka (b. d.). *Predlog razvrstitve ciljev in vsebin v učnih sklopih glasbenega pouka v 6. Razredu devetletne osnovne šole in v 5. razredu osemletne osnovne šole*. http://www.zalozba-izolit.si/katalog/predlogi_casovnih_razvrstitev/ (8. 10. 2017).
- Razdevšek-Pučko, C. (2002). Didaktična zbirka za pouk glasbene vzgoje v osnovni šoli avtorice Brede Oblak spodbuja učitelje k poučevanju v skladu s sodobnimi psihološkimi spoznanji o učenju in poučevanju. *Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 4, str. 7–14.
- Rebec, Kristina (2011). *Razvijanje poimenovalne zmožnosti v slovenskem jeziku pri glasbeni vzgoji: Breda Oblak, Moja glasba 4, in Albinca Pesek, Glasba 4*. Diplomsko delo. Koper: Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem.
- Rotar Pance, Branka (2002). Vizualizacija v glasbenih slikanicah Brede Oblak. *Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 4, str. 26–32.
- Rotar Pance, Branka (2002). Bibliografija Brede Oblak. *Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 4, str. 99–108.
- Sicherl-Kafol, Barbara (2001). *Celostna glasbena vzgoja*. Ljubljana: Debora.

Sicherl-Kafol, Barbara (2002). Procesno načrtovanje didaktičnih gradiv za glasbeno vzgojo v začetnem obdobju osnovne šole. *Glasbeno-pedagoški zbornik Akademije za glasbo v Ljubljani*, zv. 4, str. 15–25.

Učni načrt za glasbeno vzgojo v osnovni šoli (1983). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Vospernik, Hedvika (1983). Didaktični komplet Brede Oblak za 1. in 2. razred OŠ. *Grlica*, let. XXV, št. 3-4, str. 59–61.

Vrbančič, Ivan (1979). Iz VI. kongresa glasbenih pedagogov Jugoslavije. *Grlica*, let. XXI, št. 4-5, str. 26–28.

Za napredek glasbene vzgoje (b. a.) (1960). *Grlica*, let. VI, št. 1, str. 12–14.

Summary

Didactic sets for music education by Breda Oblak are the first didactic material designed for the whole span of compulsory basic education. They are an important element of modern, innovative, flexible, and interactive environment for music. In the present paper they are analysed from a diachronic perspective so that the logic of designing the didactic sets is presented in relation to some factors of the renewal of basic education and of the development of modern approaches to learning and teaching music. The central purpose of the outline of the circumstances and of evaluation of music-educational approaches—as identified based on the didactic materials—is to define the scientific contribution of the latter to the development of musical pedagogy and of basic school didactics of music. The subject of the research are primarily written sources from Breda Oblak's archive. Causal relations and retrospection of events between 1983 and 2002 have also been formed based on an interview with Breda Oblak.

The whole period of designing the didactic sets is divided into two continuities that both in terms of time and content coincide with the renewal of syllabi for 8- and 9-year basic school. Comparison between them indicates a shift from the model of planning and teaching based on learning matter to one focused on the development process. Based on the analysis of materials and of results of previous scientific discussions of the didactic sets we determine an important scientific contribution of Breda Oblak's professional work to the development of didactics of music and of musical pedagogy in Slovenian space. In this context we particularly highlight: the justification of educational areas of musical activities, the definition of the complex design of musical activity and comprehensive music education, activity-based approach to learning and teaching music, the method of visualisation of musical contents, and the shaping of a musically rich supporting environment, which shows in singing and listening programmes for the teaching of musical education/the art of music across the whole vertical of basic education.